

بررسی و شناسایی آلودگی قارچی پوست ماهی آزاد دریای خزر (*Salmo trutta caspius*) در مزارع پرورش ماهی استان مازندران

عیسی غلامپور عزیزی^۱، سید مهدی حسینی فرد^۱، سمانه روحی^۲، حمید مقتدر^{۱*}

۱- دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بابل، دانشکده دامپزشکی، گروه قارچ شناسی، بابل، ایران

۲- دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قائمشهر، باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، قائمشهر، ایران

مسئول مکاتبات: microbiol_sci@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۹۲/۸/۱۸

تاریخ دریافت: ۹۲/۶/۱۲

چکیده

رشد روز افزون جمعیت و نیاز به تأمین پروتئین مورد نیاز جوامع بشری زمینه توسعه سیستم‌های مختلف پرورش دام، طیور و آبزیان را فراهم نموده است. ماهی آزاد دریای خزر (*Salmo trutta caspius*) یک گونه بسیار مهم و همچنین بومی و مهاجر دریای خزر می‌باشد و از ارزش غذایی و اقتصادی ویژه ای برخوردار است. در این تحقیق هدف شناسایی و جداسازی قارچ‌های بیماری زا از پوست ماهیان آزاد دریای خزر در مزرعه پرورش ماهی بخش خصوصی استان مازندران (سواد کوه، لفور- مزرعه غزل) بوده است. بدین منظور از پوست چهار قطعه ماهی با میانگین وزنی ۱۳۰۰ گرم در فصل بهار ۱۳۹۰، نمونه برداری صورت گرفته و نمونه‌ها به همراه قارچ بر روی محیط سابرو دکستروز آگار، گلوکز پیتون آگار و همچنین در محیط آب مقطر استریل به همراه دانه شاهدانه در دمای اتاق کشت داده شدند. در این مطالعه، پانزده کلنی ساپروولگنیا (۲۰/۸۳ درصد)، دوازده *آسپرژیلوس* (۱۶/۶۶ درصد)، نه *پنی‌سیلیوم* (۱۲/۵ درصد)، هفت *آکرومونیم* (۹/۷۲ درصد)، شش *فوزاریوم* (۸/۳۳ درصد)، شش *سپدونیم* (۸/۳۳ درصد)، چهار *آلترناریا* (۵/۵۵ درصد)، سه *رایزوپوس* (۴/۱۶ درصد)، یک *کلادوسپوریوم* (۱/۳۸ درصد)، سه *هلمنتوسپوریوم* (۴/۱۶ درصد) و یک کلونی *درکسلرا* (۱/۳۸ درصد) شناسایی شدند. اسپورهای قارچ‌های بیماری‌زا در همه جا پراکنده هستند و با توجه به محل‌های پرورش ماهی امکان ابتلا به انواع و اقسام بیماری‌ها وجود دارد. بنابراین با توجه به مشکلات موجود در جهت درمان ماهی، عدم دسترسی به پیشرفت‌های لازم خدمات درمانی ماهیان، کمپایی داروهای مورد نیاز و بالا بودن هزینه درمان، پرورش دهندگان می‌بایست نکات بهداشتی را در خصوص پرورش و رشد ماهی رعایت نمایند.

کلمات کلیدی: آلودگی قارچی، *Salmo trutta caspius*، مزارع پرورش ماهی، مازندران

مقدمه

باشد تولید و جهت بازسازی ذخائر این گونه در دریای خزر رهاسازی می‌گردند [۵]. ماهی آزاد دریای خزر با نام علمی *Salmo trutta caspius* از زیرگونه *آنادراموس* (بالارو) از جمله ماهیان با ارزش و بومی دریای خزر می‌باشد که بیشترین وزن، طول و رشد خود را در دریای خزر دارد. این ماهی طی سال‌های اخیر با کاهش شدید ذخایر و صید مواجه شده است و از جمله گونه‌های در خطر انقراض

از کل مسائل و مشکلات مختلفی که همواره پیش روی انسان قرار دارد شاید بتوان گفت که تغذیه همواره مهمترین دغدغه فکری او بوده است و از میان مواد غذایی مختلف پروتئین بیش از هر ماده دیگری مورد نیاز روزانه انسان می‌باشد. طبق آخرین آمار رسمی ایران (۱۳۸۲) سالانه بالغ بر ۲۳۰۰ قطعه بچه ماهی آزاد در مرکز بازسازی ذخائر شهید باهنر کلاردشت که تنها مرکز تکثیر ماهیان آزاد کشور می‌-

است [۹، ۱۰، ۱۲، ۱۵]. از جمله دلایل این موضوع میتوان به از بین رفتن محل‌های تخم‌ریزی طبیعی به دلیل شرایط نامساعد زیست‌محیطی و صید بی‌رویه اشاره کرد [۹، ۱۲، ۱۵]. همچنین بدن‌بال بیماری‌های باکتریایی، بیماری‌های قارچی بخصوص آلودگی با آمیست‌ها مهمترین دلیل خسارت اقتصادی ناشی از بیماری در صنعت آبی پروری است [۱۶، ۱۹]. تحقیقات مختلفی از آمیست‌ها به عنوان عوامل عفونی ماهی‌ها در طول ماه‌های زمستان در هند هنگامی که درجه حرارت کم است گزارش شده است. این نوع عفونت‌های قارچی از ژاپن، استرالیا و کشورهای جنوب آسیا نیز تایید شده است [۱۹].

خانواده ساپروولگنیاسه بخصوص اعضاء جنس ساپروولگنیا عامل ایجاد عفونت‌های مهم و درمان ناپذیر قارچی است که در صنعت آبی پروری باعث بروز تلفات و ایجاد خسارات اقتصادی در ماهیان و به ویژه ماهی قزل‌آلا و تخم آنها می‌شود [۱۶، ۲۱]. از دیگر قارچ‌های مهم بیماری‌زای جدا شده از ماهیان می‌توان برانکیومایسس، ساپروولگنیا، گونه‌های فوزاریوم، فوما و آگزوفیال آرا نام برد. چنین استنباط می‌شود که قارچ‌های جدا شده نقش مهمی را در بیماری‌زایی ماهی داشته باشند [۴]. خسارت اقتصادی ناشی از این عوامل قابل توجه است و البته خسارت زیست‌محیطی و ماهیت سرطان‌زایی و ناقص‌الخفه‌زایی ناشی از مصرف مالاشیت گرین را که به منظور درمان و کنترل قارچ زدگی بکار می‌رود را نیز باید در نظر گرفت [۱۶، ۲۱].

جداسازی گونه‌های مختلف قارچ‌های بیماری‌زا در تحقیقات مختلف نشان داده شده است. حسینی فرد (۱۳۸۵) گونه‌های ساپروولگنیا پارازیتیکا، ساپروولگنیا میکستا، ساپروولگنیا لاپونیکا، ساپروولگنیامونیلی فرا، آکلایا آبلانگاتا و بروولگنیا را از تخم‌های آلوده به قارچ قزل‌آلای رنگین کمان در مزارع استان مازندران را جداسازی و شناسایی کرد. در این مطالعه قارچ‌های پنی‌سیلیوم، اسپرژیلوس، پسیلیومایسس،

آکرومونوم، فوزاریوم اکسیسپاروم، فوزاریوم سولانی، آلترناریا، هلمیتوسپوریوم و موکور نیز جداسازی و تشخیص داده شدند [۳]. که و همکارانش (۲۰۰۹) از انواع ماهی کروسیان کراپ و زیرافیش، گونه‌های ساپروولگنیا را شناسایی و جدا کردند [۱۳]. فافیوئه و همکارانش (۲۰۰۲) از انواع ماهی‌های دودی شده گونه‌های اسپرژیلوس، فوزاریوم، موکور، ریزوپوس، کلادسپوریوم نیگر، کلادسپوریوم دیگیتاتوس، کلادسپوریوم گاریپنوس و هلمنتوسپوریوم نیلوتیکوس را جداسازی کردند [۸]. از آنجا که ماهی آزاد دریای خزر به طور خیلی محدود در برخی مزارع پرورشی در استان مازندران در حال پرورش می‌باشد، پس ضروری است که اقدامات موثری جهت پیشگیری از این گونه با ارزش اقتصادی در مقابل بیماری‌ها صورت گیرد. در نتیجه با توجه به توضیحات فوق چون هنوز بررسی و شناسایی فلور قارچی پوست در ماهی آزاد دریای خزر انجام نشده است، لذا هدف از این پژوهش بررسی و شناسایی آلودگی قارچی پوست ماهی آزاد دریای خزر در مزارع پرورشی استان مازندران (سوادکوه، لغور- مزرعه غزل) می‌باشد.

مواد و روش کار

این تحقیق که در بهار ۱۳۹۰ انجام گرفت با مراجعه به مزرعه پرورش ماهی آزاد دریای خزر در منطقه لغور و سوادکوه، از ماهی آلوده (با میانگین وزنی ۱۳۰۰ گرم) به قارچ نمونه برداری شد. علاوه بر آن، pH و دمای آب نیز اندازه‌گیری شدند. pH آب ۷/۵ و دمای آن ۱۷ درجه سانتی‌گراد بود. در این مزرعه در سه مرحله از چهار ماهی آلوده نمونه برداری به عمل آمد و به چهار سری لوله در پیچ‌دار که حاوی آب مقطر استریل و ۱۰ عدد دانه شاهدانه بود منتقل شد (به منظور افزایش شانس جداسازی قارچ‌ها این دانه‌ها به آب مقطر استریل اضافه گردید). زیرا طبق نظریه ویلوبای اگر غذای کافی در اختیار زئوسپورها نباشد آنها نمی‌توانند تولیدمثل کنند و در عرض دو ساعت از بین می‌روند. البته

استریل به همراه یکی از دانه‌های شاهدانه منتقل گردید. محیط آب مقطر استریل و دانه‌ها در درجه حرارت اتاق (دمای ۲۴-۱۸ درجه سانتی‌گراد) و زیر نور طبیعی قرار گرفت. روزانه محیط‌های فوق از نظر رشد قارچ بررسی می‌شد در تمام مراحل فوق شرایط استریل رعایت شده بود و نقل و انتقال قارچ از یک محیط به محیط دیگر در بین دو شعله انجام می‌گرفت. در نهایت با بررسی اندام جنسی قارچ‌ها از نظر اندازه آگونی، تعداد اسپور در آگونی، اندازه اسپور، وضعیت انتریدی و ... بر اساس مطالعات سیمور، کوکر، اسپارو و جوهانسون و کوبی مورد بررسی قرار گرفت و شناسایی نهایی آنها انجام نیز انجام شد [۴]. محاسبه ارتباط بین آلودگی پوست ماهی و میزان قارچ‌ها در این مطالعه با استفاده از آزمون آماری مربع کای و با استفاده از نرم‌افزار SPSS 16 ($p < 0/05$) انجام گرفت.

نتایج

در این مطالعه، با بررسی ماکروسکوپی و میکروسکوپی (شکل ۱)، در کل ۷۲ کلنی قارچی شناسایی شدند. دو جنس از قارچ‌های خانواده ساپروولگنیاسه آ بر اساس مشخصات مورفولوژیک شناسایی گردیدند که شامل ۱۵ کلنی ساپروولگنیا ($20/83\%$) پارازیتیکا و آچلیا بودند. علاوه بر آن، تعداد سایر کلنی‌های قارچ‌های شناسایی شده شامل: ۱۲ آسپرژیلوس ($16/66\%$)، ۹ پنی‌سیلیوم ($12/5\%$)، ۷ آکرومونوم ($9/72\%$)، ۶ فوزاریوم ($8/33\%$)، ۶ سپدونوم ($8/33\%$)، ۴ آلترناریا ($5/55\%$)، ۳ رایزوپوس ($4/16\%$)، ۳ هلمتوسپوریوم ($4/16\%$)، ۱ کلادسپوریوم ($1/38\%$)، و ۱ درکسلرا ($1/38\%$) بودند (جدول ۱). همچنین قسمت‌های مختلف بدن ماهی از نظر شکل ظاهری به منظور شناسایی ظاهر بیماری مورد بررسی قرار گرفت. تورم، عفونت و خوردگی در قسمت‌های مختلف بدن ماهی نشان دهنده آلودگی قارچی در ماهی بود (شکل ۲، ۳ و ۴).

لازم به یادآوریست که لوله‌ها به همراه دانه‌ها در اتوکلاو و در شرایط استاندارد استریل شده و سپس آب مقطر استریل به لوله‌ها اضافه گردید. بعد از نمونه‌برداری لوله‌ها به آزمایشگاه انتقال داده شد و در پتری‌دیش استریل گردید و سپس دو مرحله زیر طی شد:

الف - نمونه‌ها از آب مقطر و دانه‌های شاهدانه خارج شد و سپس پلیت حاوی دانه‌ها و آب مقطر زیر نور طبیعی و در دمای اتاق ۲۴-۱۸ درجه سانتی‌گراد قرار گرفت و روزانه بررسی شد. بعد از رشد کلونی در اطراف دانه‌ها، کلونی ایجاد شده مورد بررسی قرار گرفت. سپس دانه‌های حاوی کلونی را با آب مقطر استریل شستشو داده شد و به منظور کاهش بار میکروبی آنها چندین بار در آب مقطر استریل پاساژ داده شدند. اگر قارچ‌ها به صورت مختلط رشد کرده بودند در همین مرحله تفکیک صورت می‌گرفت و قسمتی از هایف هر کلونی از دانه جدا شده و به پتری‌دیش دیگری محتوی همان دانه به همراه آب مقطر استریل اضافه می‌گردید و در همان شرایط نگهداری می‌شد. بعد از رشد کلونی در اطراف دانه‌ها کلونی مورد آزمایش و بررسی میکروبی قرار گرفت.

ب - از نمونه‌های قارچ زده ابتدا یک گسترش تهیه و مطالعه اولیه بر روی آن انجام شد. سپس نمونه‌ها چند بار با آب مقطر استریل شسته شده و قسمتی از کلونی قارچ بر روی محیط سابورودکستروز آگار و محیط کشت اختصاصی گلوکز پیتون آگار منتقل گردید. در تمام محیط‌های فوق از دو آنتی‌بیوتیک پنی‌سیلین G و استرپتومایسین به میزان ۲۵۰ میلی‌گرم در لیتر استفاده شد. محیط‌های کشت از نظر رشد قارچ روزانه مورد بررسی قرار گرفت و بعد از رشد قارچ مطالعه مقدماتی بر روی انجام شده بود. برای تحریک قارچ به منظور تولید اندام جنسی، قسمت انتهایی هر کلونی به همراه قسمتی از محیط کشت به ابعاد تقریبی ۵ میلی‌متر مربع بریده شد و در شرایط آسپتیک پلیت حاوی آب مقطر

جدول ۱- مقایسه بین قارچ‌های مورد بررسی و آلودگی قارچی پوست ماهی آزاد دریای خزر

تعداد نمونه	میانگین داده‌ها	خطای معیار میانگین	انحراف معیار	کمترین تعداد کلونی قارچ	بیشترین تعداد کلونی قارچ	χ^2	درجه آزادی	P- مقدار
۶۷	۳/۸۸	۲/۶۵	۰/۳۲	۱	۱۱	۳۲/۶۵	۱۰	۰۰/۰

χ^2 (Chi-squared test) از آزمون‌های آماری و از نوع ناپارامتری است و برای ارزیابی همقواری متغیرهای اسمی به کار می‌رود. P - مقدار: به معنی Probability value، جهت مقدار احتمال و ارزش بررسی به کار می‌رود و کمترین مقداری از α (میزان یا سطح آزمون) است که یافته آماره آزمون ممکن است موجب رد فرض با $p > 0/05$ گردد.

جدول ۲- فراوانی آلودگی قارچی پوست ماهی آزاد دریای خزر در مزارع پرورش ماهی استان مازندران

نوع قارچ	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
ساپروولگنیا	۱۵	۲۲/۴	۲۲/۴
آسپرژیلوس	۱۲	۱۷/۹	۴۰/۳
پنی سیلیوم	۹	۱۳/۴	۵۳/۷
آکرومونیوم	۷	۱۰/۴	۶۴/۲
فوزاریوم	۶	۹	۷۳/۱
سپدونیوم	۶	۹	۸۲/۱
آلترناری	۴	۶	۸۸/۱
رایزوپوس	۳	۴/۵	۹۲/۵
هلمنتوسپوریوم	۳	۴/۵	۹۷
کلادسپوریوم	۱	۱/۵	۹۸/۵
درکسلرا	۱	۱/۵	۱۰۰
جمع	۶۷	۱۰۰	-

شکل ۱- هایف ساپروگلنیا جدا شده از پوست ماهی آزاد دریای خزر

شکل ۲- نمونه ماهی آزاد دریای خزر آلوده به قارچ (خوردگی باله‌ی دم‌ی ماهی نشان دهنده آلودگی قارچی می‌باشد)

شکل ۳- تورم و عفونت خوردگی باله‌ی دم‌ی ماهی ناشی از آلودگی قارچی

شکل ۴- تورم، عفونت و خوردگی سرپوش برانشی سر ماهی ناشی از آلودگی قارچی

بحث

ارزیابی کردند. قارچ‌های جدا شده در این بررسی شامل: گونه‌های موکور، آسپرژیلوس، پنی‌سیلیوم، فوزاریوم، قارچ-های رنگی و انواع مخمر بودند. در مجموع در این مطالعه ۳۱ نوع قارچ جدا گردید که مخمرها با ۳۰/۴٪ بیشترین و فوزاریوم با ۵/۸٪ کمترین فراوانی را داشتند [۱]. در مطالعه ما مخمر جدا نشد، اما فراوانی فوزاریوم در مطالعه ما ۸/۳۳٪ بود. داروهای ضد قارچی و شرایط تغذیه ماهی در محیط‌های مختلف در میزان و نوع قارچ‌های جداسازی شده تفاوت بوجود می‌آورد [۶]. نوروزی (۱۳۷۹) در ایران موفق به جداسازی ۴۱ نمونه قارچ از آبزیان پرورشی ایران شد که در بین آنها آسپرژیلوس بیشترین فراوانی را داشت [۶]. در مطالعه ما ۷۲ نمونه قارچ جدا شد که فراوانی آسپرژیلوس ۱۶/۶۶٪ بود. در بین قارچ‌های جدا شده قارچ‌های متعدد به عنوان عامل بیماری‌زای احتمالی در ماهیان مختلف گزارش شده است. گونه‌های مختلف می‌توانند در نواحی مختلف عامل ایجاد بیماری باشند. مثلاً گونه‌های آسپرژیلوس در نواحی حاره و بیشتر از ماهی‌هایی که دارای آلودگی با قارچ ساپروولگنیا بودند جدا شدند. بنا براین شرایط محیطی و زیستی بر وجود انواع گونه‌های مختلف قارچ تأثیر دارد [۱].

بیماری‌هایی عفونی در ماهی‌ها توسط عوامل قارچی و باکتریایی بوجود می‌آید [۱۷]. قارچ‌ها در بهداشت آبزیان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار هستند و باید به عنوان یک عامل اساسی در تعیین وضعیت بهداشتی مزارع پرورش ماهیان مد نظر قرار گیرند [۴]. قارچ‌ها عفونت‌های مزمن و پایدار را در ماهی‌ها بوجود می‌آورند. ساپروولگنیا، آجلیا، آفانومیسیس شایع‌ترین قارچ‌های عفونت‌زا می‌باشند و با ایجاد عفونت‌های خاکستری، قهوه‌ای یا سفید خزمانند بر روی پوست، باله‌ها و آبشش یا تخم ماهی یافت می‌شوند [۱۶، ۲۰]. بسیاری از محققان بر این باورند که هایف بیماری‌زای قارچ فرصت‌طلب در سلول‌های بافت پوست سالم یا زخمی و یا بافت باله نفوذ کرده و باعث مرگ این سلول‌ها می‌شوند [۳]. [۲۱]. نتایج مطالعات ما نشان داد در مجموع ۷۲ کلونی از گونه‌های قارچ‌های مختلف از پوست ماهی آزاد دریای خزر جداسازی شدند که شامل ساپروولگنیا، آسپرژیلوس، پنی‌سیلیوم، آکرومنیوم، فوزاریوم، سپدونیوم، آلترناریا، ریزوپوس، کلادسیپوریوم، هلمنتوسیپوریوم و درکسلرا بودند. ابراهیم‌زاده موسوی و همکاران (۱۳۷۹) در ایران فلور قارچی پوست و آبشش ماهی کپورفیتوفاگ و آمور را

واحدهای تولید آبزیان مانند استخرها و تانک‌ها باید تمیز نگه داشته شود به طوری که هیچ تجمع مواد آلی مانند مواد مدفوع و باقیمانده غذای خورده نشده وجود نداشته باشد. همچنین می‌بایست مراقبت بود و برای حذف ماهی مرده یا رو به مرگ در اسرع وقت اقدام کرد، زیرا ماهی بیمار یا ماهی که از بیماری مرده ممکن است پاتوژن‌ها را آزاد کند و به ماهی سالم انتقال دهد. از تجمع جلبک‌ها نیز در واحد آبرزی پروری می‌بایست جلوگیری شود و محتوای اکسیژن و نیتروژن محلول، به خصوص آمونیوم در حد مطلوب نگه داشته شود. تغذیه ماهی مورد توجه قرار گیرد و مواد ضدعفونی‌کننده جهت ضدعفونی دائمی بکار گرفته شود [۲۲].

مقایسه نتایج با تحقیقات دیگر نشان می‌دهد عوامل مختلف مانند شرایط خاص آب و هوایی منطقه مورد بررسی، وجود نسل مقاوم تر در برابر عوامل عفونی، شناسایی و درمان به موقع بیماری، وجود سیستم غذایی و کوددهی مناسب، استفاده از داروهای ضد قارچ و رعایت عوامل بهداشتی در نوع و میزان انواع قارچ‌های عفونت را اختلاف بوجود می‌آورد [۱].

نتیجه‌گیری

از آنجایی که اسپورهای قارچ‌های بیماری‌زا در بسیاری از مکان‌ها پراکنده می‌باشند، ایجاد عفونت در ماهی بسیار امکان‌پذیر است. با توجه به ارزش غذایی بسیار بالای گوشت ماهی و سایر آبرزین آلودگی‌های قارچی ماهیان آب شیرین یکی از مهم‌ترین چالش‌های اساسی تولید در صنعت آبرزی پروری می‌باشد که همه ساله موجب خسارات قابل توجهی در مراکز تکثیر آبزیان می‌شود. بنابراین می‌بایست توجهات لازم را در این زمینه بوجود آورد. امید است مطالب این تحقیق در حفظ بهداشت آبزیان و نگهداریشان مفید واقع شود.

که و همکارانش (۲۰۱۰) در چین از بافت بدن گربه ماهی زرد قارچ موکور سرسنلا/اوبید جداسازی کردند. با توجه به اینکه کودهای حیوانی مکان خوبی برای حفظ و تکثیر گونه‌های موکور می‌باشد، لذا یکی از منابع مهم ورود این قارچ‌ها به استخر پرورش ماهی می‌باشد و باعث آلوده شدن ماهی می‌شود [۱۴].

کائو و همکارانش (۲۰۱۲) در چین از تخم‌های گربه ماهی زرد ساپروولگینا فراکس جدا کردند و این قارچ را عامل اصلی ساپروولگینازیس معرفی کردند [۷]. نتایج حاصل از مطالعه ما نشان داد فراوانی شامل ساپروولگینا (۲۰/۸۳ درصد) پارازیتیکا و آکلیا از سایر گونه‌های قارچی بیشتر بود. همچنین مطالعه ما نشان داد که ساپروولگینا در سرپوش برانسی ماهی نیز می‌تواند عفونت ایجاد کند. همچنین جمالزاده و همکارانش (۲۰۰۸) در ایران گزارش دادند قارچ‌های بیماری‌زا در طول و وزن ماهی آزاد دریای خزر اختلال بوجود می‌آورند [۱۱].

ساپروولگینازیس بیماری قارچی در ماهیان و تخم‌های آنها می‌باشد. آلودگی قارچی می‌تواند باعث تلفات و کاهش درصد تفریح در تخم آزاد ماهیان گردد که عامل آن از قارچ‌های خانواده ساپروولگیناسه است این قارچ‌ها اساساً در آب‌های شیرین زندگی می‌کنند اما بعضی از آنها می‌توانند در آب‌های شور رشد کنند اما در آب‌های دریایی مشاهده نمی‌شوند. حضور عوامل زمینه‌ساز مانند هرگونه استرس فیزیکی و شیمیایی و عوامل پاتوژن شانس ابتلا به بیماری را در ماهی‌ها افزایش می‌دهد. حضور این ارگانیزم علت بیماری زایی در جلد و احشای ماهیان خواهد بود. دستکاری ماهی، تغییر درجه حرارت، وجود انگل و افزایش بار مواد آلی شانس ابتلا به بیماری ساپروولگینازیس را بیشتر می‌کنند [۲، ۴، ۱۸]. بنابراین از این گونه عوامل بیماری‌زا می‌بایست جلوگیری به عمل آورد.

تشکر و قدردانی

با سپاس فراوان از گروه دامپزشکی و کارکنان آزمایشگاه دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل که در انجام این تحقیق همکاری لازم را به عمل آوردند.

منابع

بیماری زایی، تشخیص، کنترل و درمان. چاپ اول، انتشارات تهران، شهر آب، آینده سازان، تهران، ۲۰۸ صفحه.

7- Cao H., W. Zheng, J. Xu, R. Ou R, S. He, X. Yang (2012), Identification of an isolate of *Saprolegnia ferax* as the causal agent of saprolegniosis of yellow catfish (*Pelteobagrus fulvidraco*) eggs. *Veterinary Research Communications*, 36(4): 239-244.

8- Fafioye O.O., M.O. Efuntoye, A. Osho (2002), Studies on the fungal infestation of five traditionally smoke-dried freshwater fish in Ago-Iwoye, Nigeria. *Mycopathologia*, 154(4): 177-179.

9- Habibi E., M.R. Kalbassi, S.J. Hosseini, S.A. Qasemi (2013), Feasibility of Identification of Fall and Spring Migrating Caspian trout (*Salmo trutta caspius*) by Using AFLP Molecular Marker. *Turkish Journal of Fisheries and Aquatic Sciences*, 13: 241-248.

10- Hajirezaee S., B. Mojazi Amiri, A.R. Mirvaghefi (2010), Relationships Between the Chemical Properties of Seminal Fluid and the Sperm Motility Characteristics of Caspian Brown Trout, *Salmo Trutta Caspius* (A Critically Endangered Salmonid Fish). *Research Journal of Fisheries and Hydrobiology*, 5(1): 27-31.

11- Jamalzadeh H.R., A. Keyvan, M.R. Ghomi, F. Gherardi (2009), Comparison of blood indices in healthy and fungalinfected Caspian salmon (*Salmo trutta caspius*). *African Journal of Biotechnology*, 8(2): 319-322.

12- Krayushkkin L.S., A.A. Panov, A.A. Gerasimov, W.T.W. Potts (1999), Changes in Sodium, Calcium and Magnesium Ion Concentrations in Sturgeon [*Huso huso*] Urine and in Kidney Morphology. *Journal of Comparative Physiology B*, 165: 527-533.

۱- ابراهیمزاده موسوی، ح. ع. خسروی، ع. آذری تاکامی، ق. ۱۳۷۹. بررسی فلور قارچی کپور ماهیان پرورشی در مجتمع تکثیر و پرورش ماهی سفید رود. مجله دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران، دوره ۵۵، شماره ۳، صفحات ۵۷-۵۳.

۲- بنوره، آ. میرزاخانی، م. ک. ابطحی، ب. کمالی م. ۱۳۸۷. مقایسه اثر فرمالین با مالاویت سبز در کنترل عفونت های قارچی تخم، درصد تفریح (*Oncorhynchus mykiss*) و ناهنجاری های لاروی قزل آلائی رنگین کمان. مجله علوم زیستی واحد لاهیجان، سال دوم، شماره اول، صفحات ۸-۱.

۳- حسینی فرد، س. م. ۱۳۸۵. جداسازی و شناسایی گونه های ساپروگلنیا از تخم های آلوده به قارچ قزل آلائی رنگین کمان مزارع استان مازندران، پایان نامه دکترای تخصصی دامپزشکی در رشته بهداشت و بیماری های آبزیان. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.

۴- فیروزبخش، ف. ابراهیمزاده موسوی، ح. ع. خسروی ع. ۱۳۸۴. جداسازی و شناسایی قارچ های بیماریزا و ساپروفیت از ضایعات آبشش کپور ماهیان پرورشی (کپور معمولی، کپور نقره ای، کپور علفخوار). مجله تحقیقات دامپزشکی دانشگاه تهران، دوره ۶۰، شماره ۱، صفحات ۱۹-۱۵.

۵- مخیر، ب. ۱۳۸۵. بیماری های ماهیان پرورشی. چاپ پنجم، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ۵۹۵ صفحه.

۶- نوروزی، ح.، مجدی نسب، ف.، علوی، ش. ۱۳۸۲. اپیدمیولوژی بیماری های قارچی مشترک انسان و آبزیان:

- 18- Shirangi S.A., M.R. Kalbassi, S. Dorafshan (2011), Microsatellite Polymorphism Reveals Low Genetic Differentiation between Fall and Spring Migratory Forms of Endangered Caspian Trout, *Salmo trutta caspius* (Kessler, 1870). *Caspian Journal of Environmental Sciences*, 9(1): 9-16.
- 19- Mastan S.A., M. Radha Krishna Reddy, D. Sri Lakshmi (2012), Oomycete infections in freshwater fishes. *Journal of Fisheries and Aquaculture*, 4(9): 186-190.
- 20- National Fisheries Technical Team –Fish Health, Ageing and Species Environment Agency, Bromholme Lane, Brampton, Huntingdon. *Environment Agency*, PE28 4NE.
- 21- Neish G.A. (1977), Observations on saprolegniasis of adult sockeye salmon, *Oncorhynchus nerka* (Walbaum). *Journal of Fish Biology*, 10(5): 513-522.
- 22- Tang K.F.G., S.G. Nelson (1988), Identification, Control, and Prevention of Diseases on Fish Farms in Guam. *University of Guam Marine Laboratory Technical Report*, 104: 1-22.
- 13- Ke X.L., J.G. Wang, Z.M. Gu, M. Li, X.N. Gong (2009), Morphological and molecular phylogenetic analysis of two *Saprolegnia* sp. (Oomycetes) isolated from silver crucian carp and zebra fish. *Mycological Research*, 113(5): 637-644.
- 14- Ke X., J. Wang, M. Li, Z. Gu, X. Gong (2010), First report of *Mucor circinelloides* occurring on yellow catfish (*Pelteobagrus fulvidraco*) from China. *FEMS Microbiology Letters*, 302(2): 144-150.
- 15- Parry G. (1958), Size and osmoregulation in salmonid fishes. *Nature (Lond)*, 181: 1218-1219.
- 16- Ramaiah N. (2006), A review on fungal diseases of algae, marine fishes, shrimps and corals. *Indian Journal of Marine Sciences*, 34(5): 380-387.
- 17- Sharma P., R.C. Sihag (2013), Pathogenicity Test of Bacterial and Fungal Fish Pathogens in *Cirrihinus mrigala* Infected with EUS Disease. *Pakistan Journal of Biological Sciences*, 16(20): 1204-1207.

